

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. III. An satisfactio Christi sit valoris simpliciter infiniti?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

amplius. At licet gratiarum actio à Christo exhibita, pro beneficio Incarnationis, sit illi aequalis, non tamen illud excedit, cum tale beneficium infinitum sit, sicut & talis gratiarum actio: Ergo Christus ut homo, non satisfecit perfecte Deo pro beneficiis in humanitate susceptis.

39. Respondeo primò, negando Antecedens, Christus enim revera compensavit ex virtute gratitudinis beneficium Incarnationis factum humanitati; quia licet ex parte rei data non plus dederit quam accepit humanitas, sed tantum æquale, ex parte tamen affectus plus dedit; sic enim erat affectus, ut si plusquam à Deo accepit reddere posset, de facto redderet: hoc autem sufficere, ut perfecte ex gratitudine beneficia compensaverit, colligitur ex D. Thoma loco in objectione citato, in resp. ad 1. ubi ait quod quia in recompensatione beneficii magis consideratur affectus quam effectus, quamvis filius patri, ex parte rei accepta, scilicet esse & vivere, nihil æquale possit reddere, ex parte tamen affectus dantis & retribuentis, potest aliquid majus filius patri tribuere.

40. Dices, Si hoc sufficeret ut filius ex perfecta gratitudine patri satisfacere pro acceptis ab ipso beneficiis, sequeretur puram creaturam posse ad æqualitatem gratias agere Deo pro beneficiis acceptis: Consequens est falsum, & contra Aristotelem 8. Ethic. cap. 13. dicentem: *Diis, parentibus, & magistris, par gratia referri non potest*, quod saltem de personis creatis est verum: Ergo &c. Sequela probatur: Et si Deo non possit pura creatura reddere plus aut æquale ex parte rei, potest tamen æquale aut plus reddere quam accepit, secundum affectum: At hoc sufficit, juxta solutionem datam, ad perfectam recompensandum ex virtute gratitudinis beneficium acceptum: Ergo creatura potest Deo beneficia, perfecte ex gratitudine compensare.

41. Respondeo concedendo sequelam, loquendo de beneficiis antecedentibus gratiarum actionem, quia tamen ipsa gratiarum actio novum beneficium est, & per se ipsam compensatio esse non potest, sit consequens ut homo semper maneat debitor Deo, & quod nunquam perfecte ad æqualitatem, etiam affectivè, beneficia accepta compenset: quia ratione probat D. Thomas in 3. dist. 20. quæst. 1. art. 2. ad 1. nunquam posse Deo æquales gratias reddi pro acceptis beneficiis, quia nempe ipsa gratiarum actione beneficia crescunt. Nec oppositum Aristoteles docuit loco citato, loquebatur enim, ut explicat D. Thomas 2. 2. quæst. 106. art. 6 ad 1. de æqualitate ex parte rei accepta, quam homo diis, parentibus, & magistris, reddere non potest: non enim patri possumus dare vitam, quam accepimus ab illo, nec Deo esse; nec magistro, ut tali, doctrinam; cum magistri munus non sit doceri à discipulo, sed solum docere.

42. Secundò ad principalem objectionem respondetur potest, dato Antecedente, negando consequentiam & paritatem: cum enim ad compensationem perfectam ex gratitudine, requiratur reddi amplius quam sit beneficium acceptum, ut docet D. Thomas, loco in objectione citato; ad compensationem autem ex iustitia perfectam, sufficiat æquale reddi; ex eo quod Christus non potuisset ex gratitudine perfecte compensare beneficia facta humanitati, non rectè colligitur, ipsum non potuisse de condigno satisfacere pro offensa, quia satisfactio est in materia

A iustitia, gratiarum autem actio in materia gratitudinis.

Obijces quartò contra secundam conclusionem: Valor satisfactionis Christi non est major gravitate offensa: Ergo illa non est ab intrinseco superabundans & excedens. Consequentia patet, Antecedens probatur. Gravitas offensa est infinita simpliciter in genere moris, ut docemus in Tractatu de peccatis. Sed unum infinitum alio majus non est: Ergo valor satisfactiois Christi, non est major gravitate offensa.

Respondeo negando Antecedens, ad cuius probationem, concessa Majori, distinguo Minorem: Unum infinitum alio majus non est, in eodem genere in quo est infinitum, concedo. B Minorem: in alio genere, nego Minorem, & Consequentiam; infinitas enim satisfactiois Christi est in genere valoris & bonitatis moralis; infinitas verò offensa, in genere mali; ex quo solum sequitur, quod in genere mali seu gravitatis offensa, nihil detur majus; non autem quod satisfactio Christi, comparata in valore cum gravitate offensa, non sit major illa: sicuti daretur linea infinita in genere linearum, non daretur alia linea major, licet major quantitas dari posset, scilicet quantitas corporis infiniti, & si daretur actus misericordiae infinitus in linea misericordiae, solum sequeretur quod in illa linea nihil majus daretur, non verò quod actus charitatis infinitus in genere charitatis, majoris valoris meritorii non esset.

Obijces ultimò: Si satisfactio Christi excederet gravitatem offensa mortalis, sequeretur injuste à Deo postulatum fuisse, ad recompensationem illius: Sed hoc dici nequit: Ergo nec illud. Sequela probatur: Persona offensa iuste solum potest exigere satisfactionem æqualem injuriæ sibi irrogatæ, & non nisi injuste potest exigere satisfactionem superexcedentem: Ergo si satisfactio Christi fuit majoris valoris gravitate offensa, injuste Deus illam exegit pro compensatione peccati humani generis.

Respondeo negando sequelam, ad cuius probationem, distinguo Antecedens: Persona offensa, iuste solum potest exigere satisfactionem æqualem, quando est possibilis æqualitas in satisfactione, absque excessu, concedo Antecedens, & Consequentiam; quia in presenti, non potest dari æqualis satisfactio pro offensa peccati mortalis, nisi exhibeatur à persona divina, subsistente in natura creata, ut articulo precedenti ostendimus; & quia eo ipso quod persona divina, in natura assumpta operetur, non potest non dare plus dignitatis suis operationibus, quam sit gravitas offensa, hinc fit iuste à Deo postulari satisfactionem Christi, etsi sit superexcedens & superabundans. Quod exemplo aptissimo explicabitur art. sequenti §. 3. num. 78.

ARTICULUS III.

An satisfactio Christi sit valoris simpliciter infiniti?

R Recentiores Scotistæ, etsi concedant operationes Christi esse summi valoris, ita ut ab actionibus puræ creaturæ in valore ad æquationem possint, negant tamen esse valoris simpliciter infiniti, etiam in genere moris. Ita docent Ratio 3. p. contr. 13. art. 2. Faber in 3. disp. 45. c. 2. & 3. & Castillo

Calillo in presenti disp. 3. quart. 2. secuti Scoti in 3. dist. 19. quart. unicā, & in 4. dist. 15. Opusculum docent omnes Thomistae, tam recentiores, quam antiqui, unde fit.

§. I.

Conclusio affirmativa statuitur.

Deo igitur, satisfactionem Christi esse valoris simpliciter infiniti in genere moris.

Probat primò ex Clemente VI. in extravaganti *Viginti*, de penitentia, & remissionibus, ubi affirmat unicam sanguinis Christi guttam, propter unionem humanitatis cum Verbo, propter humani generis redemptionem sufficere potuisse. Ubi nota verba illa, *propter unionem*, quae aperte declarant, merita & satisfactiones Christi esse infiniti valoris ab intrinseco, & non propter acceptationem Dei extrinsecam. Nota etiam Thomam ibidem asserere, ob talem infinitatem meritorum & satisfactionum Christi, non esse metuendum, ut peccatorum multitudine exhaustum. Verba eius sunt: *De cuius consumptione* (scilicet thesauri Ecclesiae) *aut diminutione*, non est aliquatenus formidandum, propter infinita merita Christi: si autem illa non essent valoris simpliciter & ab intrinseco infiniti, posset formidari, ne peccatorum multitudine tandem extinguerentur, aut consumerentur, ut infra ponderabimus, expendendo tertiam probationem nostrae conclusionis: Ergo, &c.

Probat secundò ex D. Thoma infra quart. 47. art. 2. ad 3. ubi haec scribit: *Dicendum quod* *quodammodo* *carne Christi non est estimanda solum secundum carnem naturam, sed secundum personam assumptam, in quantum scilicet erat caro Dei, ex quo habet dignitatem infinitam.* Ubi cum D. Thomas sine ullo addito diminutione loquatur, non est cur ad infinitatem secundum quid, vel solum extrinsecam, seu ab extrinseca solum Dei acceptatione provenientem, illius verba coarctentur.

Probat tertio ratione: Satisfactioni quae in valore non est simpliciter infinita, vis satisfactoria pro culpis syncategorematicè infinitis competere nequit: At satisfactio Christi gaudet vi satisfactoria sufficiens pro peccatis syncategorematicè infinitis: Ergo in ratione valoris satisfactorij est infinita simpliciter. Minor est certa, tum quia satisfactio Christi talem vim non haberet, ejus sufficiencia in determinato numero peccatorum terminaretur, & consequenter posset formidari, ne tantum multiplicarentur peccata, ut terminum praefixum excederent, & satisfactio Christi extingueretur, quod repugnat verbis Clementis VI. supra relatis. Tum etiam, quia cum peccatum ad de se sufficiens sit inficere infinitos homines, si nascerentur ex ipso Adam; si Christi satisfactio non esset de se sufficiens ad delenda omnia mundi peccata, quantumcumque in infinitum multiplicarentur, esset minor illo, quod est contra Apostolum ad Roman. 5. Major verò in qua est difficultas, sic ostenditur. Vis effectiva physica effectum inaequalis perfectionis usque in infinitum syncategorematicè, non potest causa non infinita physice convenire, unde omnipotentiae Dei infinitatem ex eo colligunt Theologi, quod ad effectum syncategorematicè infinitos inaequalis perfectionis extenditur: Ergo pariter vis effectiva moralis effectum inaequalium sine termino, convenire nequit actioni quae in genere moris simpliciter infinita non est.

Tom. IV.

A Confirmatur & magis illustratur haec ratio. Effectus nequit causae perfectionem excedere: Ergo effectus infinitus nequit in causa finita contineri, & consequenter ut aliqua causa habeat vim causativam effectuum in infinitum multiplicabilium, debet habere infinitatem physicam, si continentia sit physica; moralem verò, si continentia sit moralis; subindeque, si satisfactio Christi gaudeat vi satisfactoria sufficiente pro culpis syncategorematicè infinitis, continebit valorem moralem simpliciter infinitum. Sicut si esset pecunia tanti valoris, quae sola sufficeret ad emendum quascumque res, quantumvis in valore & pretio crescerent, illa requireret infinitum valorem. Et charitas quae immutata manens, potens esset elicere actus intensiores & intensiores in infinitum, esset actu infinite intensa.

B Respondent Scotista, quod ut satisfactio Christi sit sufficiens pro culpis syncategorematicè infinitis, sufficit quod sit superioris ordinis ad offensam, cum res inferioris ordinis, quamvis infinita, adaequare nequeat id quod in superiori ordine existit.

Sed contra primò: Esto in physicis res ordinis inferioris adaequare nequeat id quod in superiori ordine existit, in moralibus tamen hoc universali ter verum non est, ut constat in actibus misericordiae, vel iustitiae, qui specificè inferiores sunt actui charitatis; & tamen plures actus repetiti misericordiae & iustitiae, vel actus magnae intentionis, adaequare & excedere possunt in valore meritorio unum actum charitatis. Peccatum etiam charitati oppositum, est gravius specificè peccatis oppositis alijs virtutibus; & tamen peccata alijs virtutibus opposita, saepius repetita, vel intensissimo conatu patrata, excedere possunt in gravitate unum peccatum contra charitatem commissum: Ergo si valor satisfactoris Christi non sit infinitus simpliciter, quamvis sit superioris ordinis ad offensam ab hominibus commissas, poterit tamen offensarum multitudine adaequari, & consequenter extingui.

D Secundo, Esto infinita ordinis inferioris nequeant physice adaequare rem ordinis superioris, in illa tamen, nisi physice sit infinita, effeciente contineri non possunt; alias ex continentia effectuum sine termino in divina omnipotentia, non colligeretur ejus infinitas, sed solum quod esset in ordine superiori ad res omnes creabiles constituta: Ergo pariter, esto infinita ordinis inferioris in genere moris, adaequare nequeant id quod existit in ordine superiori, in illo tamen moraliter effective contineri non poterunt, nisi in illo ordine illud infinitum sit; unde cum satisfactio condigna pro culpis mortalibus syncategorematicè infinitis, contineat effective moraliter remissionem peccatorum sine termino, non solum est ordinis superioris, sed etiam in genere moris simpliciter infinita.

Denique suaderi potest conclusio ratione quae insinuat D. Thomas hic art. 2 ad 2. quodlib. 2. art. 2. in argum. *sed contra*, & in 3. dist. 20. quart. 1. art. 2. in corpore. Tanto major est valor satisfactoris, quanto major est dignitas persona satisfaciens: Sed dignitas persona Christi satisfaciens, est simpliciter infinita: Ergo & valor satisfactorius operationum ejus est infinitus simpliciter. Minor est certa de fide, Major verò sic ostenditur. Satisfactio pro offensa seu injuria, de qua hic est sermo, fit per exhibitionem honoris & reverentiae: Sed honor eo est major, quod dignior

Hhh ij

est

est persona honorans; quā de causā honorari à Rege, magis estimatur quā honorari ab equite; & magis ab hoc, quā a plebeio, quia honor est in honorante: Ergo tantō maior est valor satisfactio- nis, quāto maior est dignitas personā satisfacientis.

54. Huic rationi, quæ præcipua & fundamentalis est, respondent primò Scoti Discipuli, satisfactio- nem non crescere arithmetice, ad incrementum dignitatis personæ satisfaciētis (hoc est aqualem dignitatem cum illa participando) sed geometrice tantum, & secundum proportionem; id est taliter quod si persona satisfaciens superior sit, illius etiam satisfactio, satisfactio personæ inferioris excedat; subindeque ex hoc quod persona Christi satisfaciens, sit infinita dignitatis, non sequi illius satisfactioem esse infiniti valoris, sed solum omnes personæ creatæ satisfactio- nes excedere.

55. Sed contra: Si satisfactio non crescit arithmetice, sed tantum geometrice, ad incrementum dignitatis personæ satisfaciētis, poterit adeo crescere satisfactio puræ creaturæ, ut in valore & dignitate Christi satisfactioem adæquet: Sed hoc dici nequit, ut fatentur adversarij. Ergo nec illud Sequela Majoris probatur argumento, ad hominem, desumpto ex principijs Adversariorum, qui docent quod offensā non crescit arithmetice, ad incrementum personæ offensæ, sed solum geometrice; ex quo inferunt, offensam contra Deum commissam, tantæ gravitatis non esse, ut pro illa à pura creatura condigna satisfactio exhiberi non possit. Probat, inquam, sequela argumento desumpto ex illo Adversariorum principio: Si enī distantia personæ divinæ offensæ, à persona creatæ satisfaciēte, non obstat quominus satisfactio adæquare possit offensam, quia persona cui irrogatur non dat illi infinitatem: etiam distantia personæ Christi satisfaciētis à persona satisfaciēte creatæ, impedire non poterit, quin satisfactio creaturæ adæquare valeat Christi satisfactioem, quandoquidem persona infinita satisfaciens, juxta adversarios, non dat satisfactio- ni suæ valorem infinitum.

56. Respondent secundo Scotistæ, quod sicut licet objectum infinitum, quantum est de se, possit communicare actui infinitam perfectionem; si tamen principium elicitive actus finitum sit, limitat influxui objecti, ne actui suam infinitatem communique: ita licet persona Christi satisfaciens, possit quantum est de se dare infinitatem actui satisfactorio, quia tamen operatur medio principio quo limitato, nempe naturā humanā, impeditur ab illa, ne actibus suis satisfactorijs infinitum valorem communique.

Sed contra primò: Plus ad satisfactio- nis dignitatem confert persona satisfaciens, quā ob- jectum; unde obsequium à Rege exhibitum, regium censetur, non autem obsequium Regi exhibitum ab alio; & operationes Christi, *Theandricæ* & *Dei-viriles* appellantur, cum tamen operationes quæ Deum ut obiectum respiciunt, tali denominatione non gaudeant: Ergo ex objecto, ad personam satisfaciētem efficax argumentum desumi nequit.

Secundò, Etsi principium quo eliciat entita- tem actuum, dignitatem tamen, seu valorem moralem, à persona desumptū non causat: Ergo licet limitatio principij quo elicientis, limitet actus Christi Domini, quantum ad perfectionem phy- sicam illorum, non tamen quantum ad dignita-

tem & valorem moralem, qui ipsi competunt dignitate personæ: Unde ex eo quod persona Christi non influit in suas operationes immē- dit, sed medio principio quo finito & limitato, mirum humanitate assumptā, non recte colligitur, quod illis infinitum valorem communicare nequeat.

Ad majorem hujus assertionis intelligentiam, & plurimū argumentorum solutionem, diligenter observandum est, quod sicut in Rege aliquæ sunt actiones, quæ non sunt reflexivæ supra suppositum Regis à quo eliciuntur, & quæ proinde, ceteris paribus, non sunt majoris dignitatis in Rege, quā in rustico, ut comedere, dormire, deambulare &c. Aliæ vero, quæ redundāt in ipsam personam Regis, à qua proinde maximum trahunt valorem & dignitatem, ut genus flexio, petitio, venia, & aliæ similes actiones, quibus ipsa persona Regis subjicitur, & humiliatur. Ita similiter in Christo duo erant genera actionum; aliæ enim erant, quæ supra suppositum Verbi Divini non reflexebantur, ut deambulatio, comestio &c. Aliæ vero, quæ in personam ipsius redundabant, & supra ipsum divinum Christi suppositum, in naturā assumptā sese Deo subiciebant, quæ operationes vocari solent à Theologis, cum Dionysio lib. 2. de divin. nomin. *Theandricæ*, seu *Dei-viriles*, vel cum Damasceno, *Deificæ*; sicut actiones quæ procedunt ex imperio & dictamine rationis, à Theologis, *humanæ* appellantur. Actiones ergo primi generis in Christo non erant infinitæ dignitatis, quia cum non essent reflexivæ supra suppositum Verbi Divini, ab eo non poterant trahere infinitum valorem; bene tamen operationes secundi generis, quia tales actiones reflexivæ supra divinum Christi suppositum, non constabant ex solis Christi operationibus præcisè sumptis, sed ex operationibus & persona Christi, ut moraliter informante tales actiones, & cum ipsis una

integram satisfactioem constituentes, ac proinde tantæ erant dignitatis & æstimabilitatis, quanta erat ipsum suppositum Christi, quod cum esset infinitæ dignitatis, & perfectionis, communicabat hujusmodi actionibus infinitum valorem. Ex quo facile intelliges, quid sit infinitas, seu infinitus valor satisfactioem Christi, non est enim aliud quā relatio quadam transcendentalis, quam dicunt actiones Christi *Theandricæ* & satisfactoriæ, ad infinitam Christi personam, ut ad principium quod per eas humiliatū & Deo submissum.

§. II.

Præcipua obiectiones solvuntur.

Obijcies primò: In merito Christi Domini non est vis meritoria in infinitum syncategorematicè: Ergo ex isto capite non recte probatur infinitas ejus simpliciter, subindeque nec infinitas satisfactioem Christi, cum eadem sit ratio de satisfactioe Christi, ac de ejus merito. Ultraque Consequentia pater, Antecedens probatur. Vis meritoria syncategorematicè infinita ex est, quæ quocunque præmio dato non exhauritur, sed ulterius præmiabilis manet: At vis meritoria Christi, talis non est: Ergo non est infinita syncategorematicè. Minor probatur: si Pater carnem assumeret intuitu alicujus operis Christi, vis meritoria talis operis exhausta maneret; tunc enim

enim meritum exhauritur, quando ei correspondet primum equalis valoris: incarnatio autem Patris, equalis estimationis est cum quocumque opere Christi, & consequenter adequat valor em meritum illius: Ergo valor meritorius operationum Christi, talis conditionis non est, ut quovis premio dato, in exhaustus subsistat, & ulterius premio dignus sit.

Respondeo primo: De ratione meriti infiniti non esse quod per infinitum primum exhauriri non possit, sed solum quod nullo finito premio exhauiatur: cum autem incarnatio Patris primum sit infinitum, non obstat infiniti merito Christi, quod per tale primum adequatur, & veluti exhauriatur.

Respondeo secundo, in tali casu non fore exhauienda merita Christi extensivè, sed intensivè solum, quia licet haberent primum sibi adequatum secundo modo, non tamen primo modo. Nec obstat primum illud fore infinitum simpliciter, cum hoc solum probat non posse opus Christi illud remuneratum, extendi ad aliud non contentum quoad equivalentiam in ipso; non verò quod non extenderetur ad alia, in illo eminenter contenta, qualia sunt omnia premia creata, quae in incarnatione aequivalenter continentur.

Obijciens secundo: Dignitas satisfactionis, aut valor meritorius, non crescit arithmetice ad incrementum dignitatis personae satisfaciens aut merentis: Ergo ex infinita dignitate personae, non redditur satisfactio simpliciter infinita. Consequenter patet, Antecedens probatur. Si valor meritorius cresceret arithmetice, ad incrementum dignitatis personae, sequeretur quod quod iustus meritori gratia gauderet, eo magis mereretur, ceteris paribus: Consequens est falsum, alias si darentur duo homines iusti, quorum unus haberet gratiam ut octo, & alter ut quatuor & uterque actum charitatis intensum ut quatuor eliceret, actus primi esset meritorius ut octo, secundi vero solum ut quatuor, quod videtur falsum, & contra illud Scripturae, *Reddet unicuique iuxta opera sua*.

Respondeo negando Antecedens, ad cuius probationem, nego sequelam: cum enim gratia sit habitus, subditur nostrae voluntati quoad usum, & solum dignificat, iuxta influxum quem praestat: unde licet nullatenus dignificat, si nullatenus influit, ut contingit quando homo iustus non utitur gratiae influxu, sed in actu merè naturalem promeretur: ita cum influit, non dignificat nisi iuxta quantitatem influxus; ac proinde si quamvis gratia sit intentionis ut octo, non influit nisi ut quatuor, solum praestat dignitatem ut quatuor, aliā intentione materialiter solum & concomitanter se habente: persona autem Verbi non subditur nisi libero voluntatis, cum substantialis sit, & non possit voluntas sine personae concursu operari, adeoque dignificat secundum totum quod potest, & per consequens infinitè.

Obijciens tertio: Christus non satisfecit Deo pro peccatis hominum, in quantum Deus, sed in quantum homo; quia satisfaciens, quā tale, est inferius illo cui fit satisfactio: Sed Christus, in quantum homo, non potuit suis operationibus satisfactoriis communicare valorem infinitum: Ergo satisfactio Christi non potuit esse valoris infiniti simpliciter.

Respondeo quod si ly *in quantum* reduplicat supra principium quo & formale satisfactionis, Christus satisfecit in quantum homo: si verò re-

A duplicet supra principium quod, dico ipsum satisfecisse ut Deum, subindeque potuisse communicare valorem infinitum simpliciter suis operibus satisfactoriis, cum valor satisfactionis praeipue à principio quod desumatur.

Dices primo: Conflatum ex duobus, quorum unum est finitum, etsi alterum infinitum sit, non est infinitum simpliciter, sed solum secundum quid, ut constat in corpore, cuius longitudo esset infinita, profunditas verò sive latitudo finita; illud enim non esset infinitum simpliciter in genere quantitatis, quia coalesceret ex aliqua parte finita: At satisfactio Christi constat ex valore sumpto à gratia habituali, ex objecto, & aliis circumstantiis, qui limitatus est & finitus: Ergo licet valor à persona Verbi sumptus, infinitus sit, non est infinitus simpliciter.

Respondeo distinguendo Majorem: Si pars infinita eminenter contineat partes finitas, nego Majorem. Si non contineat illas eminenter, transeat Major; & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam, quia valor personalis eminenter continet alios valores, qui in satisfactione Christi sumuntur ex aliis capitibus. Unde licet hoc complexum, *Deus homo*, est infinitum simpliciter: etsi humanitas finita sit, quia Deus ex quo hoc conflatum componitur, eminenter continet illam. Ita satisfactio Christi est simpliciter infinita in ratione valoris satisfactorii, quia valor personalis eminenter continet valorem ex aliis principii sumptum. Et ratio est manifesta, quia si una ex partibus est simpliciter infinita, non potest ex consortio partis finitae, suam infinitatem mittere.

Dices secundo: Persona Verbi non tribuebat valorem Christi operibus, nisi ut unita humanitati: Sed ut unita humanitati, non poterat illis tribuere valorem nisi finitum, quia non infinitè, sed finito modo, erat ipsi humanitati unita; unio enim cum sit creata, necessariò est finita: Ergo etsi persona Verbi infinita sit, non tamen propterea tribuebat Christi operibus valorem infinitum simpliciter. Potestque hoc explicari exemplo visionis beatificae: licet enim essentia divina in ratione speciei intelligibilis, sit infinita; subindeque intellectui divino, cui infinito modo, & per identitatem est unita, sit ratio cognoscendi omnia, & comprehendendi divinam omnipotentiam; quia tamen finito modo, & iuxta mensuram luminis gloriae, intellectui beato coniungitur, illum non determinat, nec reddit potentem ad eliciendā visionem infinitam, & comprehendendam divinam omnipotentiam.

Respondeo quod licet persona divina non causet valorem in Christi operibus, nisi ut unita naturae humanae, & talis unio sit finita, non tamen propterea sequitur quod ipse valor finitus sit: Tū quia talis unio, solum se habet ut conditio sine qua divinum suppositum non tribueret valorem Christi operibus: conditio verò impedire non valet infinitatem formae moralis. Tum etiam, quia unio humanitatis ad Verbum, esto finita sit, non impedit quin humanitas infinitè sanctificetur, & dignificetur ab illo. Adde quod, unio ipsa dignificatur à supposito Verbi Divini: unde licet sit finita in genere entis & physice, moraliter tamen est infinita. Ad illud verò quod subditur de essentia divina in ratione speciei intelligibilis, respondetur negando paritatem: quia lumen gloriae, iuxta cuius mensuram unitur intellectui creato divina essentia, non est sola conditio ad videndum: sed

sed ratio agendi, unde exemplum illud non est ad rem.

68. Dices tertio: Eodem modo se habet suppositum in ordine ad operationem quam elicit, sicut obiectum respectu actionis quam terminat: Sed ex eo quod aliqua actio vertetur circa obiectum infinitum, non est infiniti valoris & dignitatis, ut patet in visione beata, & in actu charitatis: Ergo pariter ex eo quod aliqua operatio procedat a persona infinita, non continet dignitatem & valorem infinitum simpliciter. Minor est certa, Major vero probatur ex paritate rationis: nam sicut obiectum censetur extrinsecum actioni quam terminat, ita suppositum operationi quam elicit.

69. Respondeo negando Majorem, nam quilibet operatio magis unitur supposito a quo elicitur, quam obiecto quod attingit; hoc enim omnino extrinsecum est, neque ullo modo intime coniungitur cum ipsa operatione: At vero persona intimam quandam habet cum operatione satisfactoria unionem, quia suppositum exhibens aliquam actionem in compensationem offensae, non se habet solum per modum causae efficientis, respectu talis operationis moraliter considerata, sed etiam habet rationem causae formalis, moraliter informantis talem operationem, & cum ea tanquam cum comparte componentis unam integram satisfactionem, compositionem morali; sicut ex rebus & verbis in sacramentis, tanquam ex materia & forma, unionem quadam morali, fit totum quoddam morale. Unde quamvis suppositum se habeat merè extrinsecè respectu operationis in esse physico considerata, nec intimam habeat cum ea unionem & colligationem; sed tamen respectu operationis considerata moraliter, & in ratione satisfactoria. Per quod patet ad probationem Majoris.

70. Ex hoc etià intelliges, operationes Christi non habuisse valorem infinitum simpliciter, ex eo quod per illas Christus ipse offerebatur, sed ratione traditae quia nempe persona Verbi erat illarum causa efficiens, & subiectum recipiens. Patet hoc corollarium: Primo, quia si Christus non se ipsum offerret in redemptionem pro peccatis hominum sed aliquid purè creatum, operationes ejus essent infiniti valoris: Ergo infinitas valoris in ejus operationibus, non sumitur ex re oblata, sed ex persona offerente. Secundò, si ex re infinita oblata, infinitas valoris operibus Christi còpeteret, sequeretur actus quibus B. Virgo Christum obtulit in templo, fuisse infiniti valoris, quod non est dicendum; alias fuissent, satisfactio sufficiens pro peccatis generis humani. Tertio, Christus ut res oblata est oblationis obiectum: At obiectum, quamvis sit infinitum, non dat actui quem specificat infinitam dignitatem, ut constat ex dictis: Ergo Christus ut materia oblata non confert suis operibus dignitatem infinitam, quamvis ex hoc capite major eis dignitas conveniat, quam si res oblata esset aliquid purè creatum.

§. III.

Solvuntur argumenta ab inconvenientibus.

71. Arguunt ultimò Scoti discipuli ex pluribus absurdis & inconvenientibus quae videntur sequi ex nostra sententia. Si enim satisfactio Christi sit simpliciter infinita, sequitur primò quod Christus Dominus per unicam actionem satisfecit sufficienter pro peccatis totius generis humani, & quod per primum actum in incarnationis

sua momento exhibitum nos redemit, quod est Contra Sacram Scripturam, quae redemptionem de cetera actiones Christi videtur superfluum.

Secundò sequitur, non esse majorem valorem in una actione Christi, quam in altera, imò nec in omnibus simul, quam in qualibet seorsum: hoc autem videtur absurdum, actus enim charitatis v.g. à Christo elicitus, majorem continebat valorem, quam actus temperantiae, vel humilitatis. Sequela probatur: nam inter illa quae sequuntur aliquam rationem infinita sunt, non potest dari majus aut minus, v.g. si daretur duplex linea secundum longitudinem infinita, una non posset esse longior altera, ut docet Philosophus Physicorum.

Tertio sequitur, non dari aliquam satisfactionem quam Christi, atque adeò nos non debere satisfacere pro peccatis nostris, quod est haereticum Lutheri & Calvini, damnata in Tridentino sess. 4. c. 4. Sequela probatur: Infinitum in aliquo genere non potest esse nisi unum, ut dicitur in Physicis cum includat omnem perfectionem illius generis: Ergo si satisfactio Christi sit infinita, non poterit dari altera.

Quartò, si satisfactio Christi fuisset valoris simpliciter infiniti, plus exactum fuisset à Christo, quam esset debitum per peccatum, quod videtur repugnare divinae iustitiae. Sequela probatur: In probabili sententia, peccatum in ratione offensae continet malitiam extrinsecè tantum & secundum quid infinitam: Ergo si Deus exegit à Christo satisfactionem simpliciter infinitam, plus ab illo exactum fuit, quam esset debitum per peccatum.

Denique sequitur operationes satisfactorias meritorias Christi, necessario à Deo acceptari in ordine ad offensae remissionem, & primum quod promerentur: Consequens est falsum, quia si omne pactum secludamus, potuisset Deus illas irremuneratas relinquere: Ergo & Probatur sequela, si operationes Christi essent infiniti valoris, essent à Deo infinite acceptabiles: Sed optima infinite acceptabile, necessario acceptatur, sicut obiectum infinite amabile, necessario amatur à Deo: Ergo si Christi operationes, sunt valoris infiniti simpliciter, necessario acceptantur à Deo ad primum quod promerentur.

Respondetur negando ex nostra assertione, quod aliquid ex his inconvenientibus. Unde ad primum distinguo Majorem: si satisfactio Christi sit infinita, sequitur quod Christus sufficienter per unicum actum satisfecit: quo ad quantitatem pretij, concedo: quo ad quantitatem pretij, & simul quoad deputationem, nego.

Explicatur hæc distinctio: Duo requiruntur ad emendandum aliquid, primum est quod pretium exhibitum sit æquale valori rei quae emittitur; alius non esset pura emptio, sed alius contractus, partim ex emptione, partim ex donatione constitutus. Secundum est deputatio illius pretij ad compensationem pro re emptà: si enim quis æquale, vel etià majus pretium daret venditori, nec designaret illud ad solutionem rei emptæ, sed ad aliquid aliud, tunc tale pretium, quantumvis æquale & excedens, non satisfaceret pro re emptà. Idem cum proportionem dicimus in proposito de Christi satisfactione: licet enim, quantum ex parte valoris, unica actio Christi esset sufficientissima ad redimendum genus humanum, & ad satisfaciendum pro omnibus peccatis; tamen

Christus

Christus Dominus Patris gloriam promoveret, & amorem suum erga homines amplius manifestaret, noluit deputare quamlibet actionem suam solum ad completam satisfactionem; sed omnes suas operationes & passiones, usque ad mortem inclusive, per modum unius integri & completi pretij, ad redemptionem nostram voluit ordinare; ideoque in morte tantum & passionis Christi, fuit completa redemptio generis humani, & perfecta ac rigorosa satisfactio pro peccatis nostris exhibita.

Ad secundum dicendum est, in actionibus Christi Domini duplicem esse bonitatem & valorem, non quidem realiter, sed formaliter distinctum: alterum ex objecto & circumstantijs, quod dicitur vocatur *objectivus*; alterum ex dignitate personæ, qui propterea dicitur *personalis*. Primus valor non erat infinitus, nec consequenter æqualis in omnibus actionibus Christi, sed major, vel minor, juxta majorem vel minorem excellentiam objecti talium actuum: unde in actu charitatis Christi erat major valor objectivus, quam in actu temperantiæ. Secundus verò, cum esset simpliciter infinitus, erat æqualis, imò & unicus in omnibus actionibus & passionibus Christi; & de hoc valore verum est quod dicitur in argumento, nimirum quod non fuit major, saltem interdivine, in omnibus simul actionibus Christi, quam in unica. Sicut enim docent Theologi 1. quod tota Trinitas non est quid majus solo Patri, nisi solum extensivè; ita etiam & tota collectio actuum Christi Domini, non est quid majus & dignius uno actu secundum valorem personalem, nisi extensivè; imò & adhuc extensivè secundum quid, & improprie: sicut Deus & creatura simul, secundum quid & improprie tantum, sit aliquid perfectius extensivè, quam solus Deus; non quod aliquid perfectionis sit in uno quod non sit in alio, sed quia eadem omnino perfectio est magis extensa & multiplicata in uno quam in alio, ut in Tractatu de attributis declaravimus.

Ad tertium negatur sequela, ad cuius probationem dicendum est, quod licet infinitum physice & in genere entis non possit esse nisi unum, infinitum tamen solum in aliquo genere, multiplicari potest, ut docet S. Doctor infra qu. 10. art. 3. his verbis: *Ad tertium dicendum quod id quod est infinitum omnibus modis non potest esse nisi unum, unde & Philosophus dicit in 1. de celo, quod quia corpus est ad omnem partem dimensionatum, impossibile est esse plura corpora infinita.* Si tamen aliquid esset infinitum uno modo tantum, nihil prohiberet esse plura talia infinita: sicut si intelligeremus plures lineas infinitas secundum longitudinem protractas in aliqua superficie finita secundum latitudinem. Cum ergo satisfactio Christi sit infinita solum in aliquo genere nimirum in genere moris, & in ratione satisfactionis, non verò physice & in genere entis, non repugnat posse dari aliam satisfactionem ipsi æqualem, qualis esset satisfactio alterius personæ divinæ subsistentis in aliena natura: vel inæqualem, qualis est satisfactio Angeli, vel puri hominis.

Ad quartum respondeo primò, negando sequelam Majoris: cum enim peccatum mortale contineat malitiam simpliciter & intrinsecè infinitam, ut in Tractatu de peccatis ostensum est, ex infinitate peccati, non rectè colligitur, plus exactum fuisse à Christo, quam esset debitum per peccatum, cum malitia intrinsecè & simpliciter infinita, exigat satisfactionem eodem modo infinitam.

Respondeo secundò, nullum esse inconveniens concedere, quod per accidens fuerit plus exactum à Christo, quam esset debitum pro hominum peccatis, quia non poterat ab ipso exhiberi Deo aliqua satisfactio, quæ non excederet malitiam peccati; nec à puro homine aliqua, quæ ipsam adæquaret. Non est autem injustum petere per accidens ab aliquo aliquid excedens debitum, quando est illi impossibile aliquid reddere quod sit solum æquale, & quod illud non excedat. Sicut si quis à paupere extremè indigenti abstulisset nummum argenteum, & postea non haberet nisi nummum aureum quem restitueret, teneretur ei dare nummum aureum, quamvis per accidens excederet nummum argenteum quem abstulerat; quia in tali casu non posset ei exhibere satisfactionem purè æqualem, sed solum superabundantem & excedentem.

Ad ultimum inconveniens constabit solutio ex dicendis articulo sequenti §. 6. ubi resolvemus, an satisfactio rigorosa inducat in eo cui exhibetur obligationem strictæ justitiæ ad eam acceptandam.

ARTICULUS IV.

An satisfactio Christi fuerit de rigore justitiæ?

Aliud est aliquam satisfactionem esse ex sua natura æqualem & condignam, aliud illam procedere secundum leges strictæ & rigorosæ justitiæ. Ad primum enim sufficit ut compensatio fiat ad æqualitatem, & tantum à debitore solvatur, quantum debetur creditori; ad secundum verò, præter æqualitatem, quæ in omni condigna satisfactione reperiri debet, alia exiguntur conditiones, quas statim exponemus. Unde sunt aliqui Recentiores, qui licet admittant Christi satisfactionem fuisse condignam & æqualem, imò superabundantem ac excedentem, negant tamen fuisse de rigore justitiæ, quia aliquam ex conditionibus illis, ipsi deesse existimant. Ita Vazquez hic disp. 7. & 8. Lorca disp. 8. Lessius de perfectionibus divinis cap. 2. num. 12. Delugo disp. 3. & 4. & alij ex Retentionibus. Thomistæ verò, quibus adhærent Valentia in præsentia, puncto 5. Suarez disp. 4. sect. 5. Martinonius disp. 2. sect. 9. & plures alij, asserunt Christi satisfactionem non solum fuisse condignam & æqualem, sed etiam de toto rigore justitiæ, seu omnes conditiones ad strictam & rigorosam justitiam requisitas, in illa repertas esse; quod ut manifestum fiat, & nostra stabilietur sententia, conditiones illæ breviter hic recensendæ & explicandæ sunt.

§. I.

Recensentur & explicantur conditiones ad rigorosam satisfactionem requisitas, & conclusio affirmativa statuitur.

Omnes ferè Theologi conveniunt, præter æqualitatem, quæ in omni condigna satisfactione reperiri debet, quatuor adhuc requiri conditiones, ad hoc ut aliqua satisfactio sit de toto rigore justitiæ. Prima est ut sit ad alterum: Nam rigorosa satisfactio essentialiter ordinatur ad faciendam perfectam æqualitatem: Sed perfecta æqualitas non potest esse ejusdem ad seipsum: Ergo ad rigorosam satisfactionem necessario requiritur quod sit ad alterum. Major patet, satisfactio enim rigorosa est actus justitiæ: justitiæ